

Коренева І.М.,

кандидат педагогічних наук,
доцент

(Глухівський національний
педагогічний університет
імені Олександра Довженка)

ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОГО ЕТАПУ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

З метою перевірки основних теоретично обґрунтованих положень, викладених у публікаціях раніше [1], для подолання виявлених суперечностей було розроблено програму експериментального дослідження та апробовано авторську педагогічну систему підготовки майбутніх учителів біології до реалізації функцій освіти для сталого розвитку. Розроблення програми експериментального дослідження було зорієнтовано на забезпечення функціонування суб'єктних та процесуальної підсистем педагогічної системи шляхом створення відповідних педагогічних умов та реалізації концептуального, структурно-змістового, технологічного і моніторингового блоку запропонованої концептуальної моделі підготовки майбутніх учителів біології до реалізації функцій освіти для сталого розвитку.

У визначенні структури й етапів експериментального дослідження ми керувалися поглядами С. Сисоєвої, Т. Кристопчук щодо необхідності формалізації педагогічного пошуку та наукової організації праці [2, с.129]. Чітке планування дослідження на початку експериментальної роботи дозволило визначити завдання кожного його етапу та здійснити добір ефективних методів. З огляду на це дослідження підготовки майбутніх учителів біології до реалізації функцій освіти для сталого розвитку було організовано у шість взаємопов'язаних етапів, зокрема: діагностичний, прогностичний, організаційно-підготовчий, практичний узагальнювальний, запровадження. Дослідження тривало протягом 2013-2019 років. Схарактеризуємо особливості практичного етапу дослідження.

Практичний етап дослідження (2014-2019 рр.) полягав у здійсненні діагностики розвитку фахової компетентності «здатність розуміти та реалізовувати стратегію сталого

розвитку людства у процесі фахової діяльності (ЗРПССР)» (констатувальна стадія етапу); реалізації експериментальної системи підготовки майбутніх учителів біології до реалізації функцій освіти для сталого розвитку та вимірювання поточних результатів наприкінці кожного етапу формувального експерименту, коригуванні організаційного та методичного забезпечення системи підготовки (формувальна стадія експерименту); а також здійснення підсумкової діагностики розвитку ЗРПССР майбутніх учителів біології по завершенню навчання за першим рівнем вищої освіти (контролююча стадія практичного етапу). Хронологічно цикл підготовки майбутніх учителів біології до реалізації функцій освіти для сталого розвитку складався з двох періодів: 1-2 рік навчання з домінуванням теоретичного вектору підготовки; 3-4 рік навчання з домінуванням практичного вектору підготовки.

Педагогічний експеримент було організовано за паралельною та псевдопаралельною структурою дослідження [2, с. 140]. У вибірці кожного повтору було обрано дві відносно рівні за початковою підготовкою групи – контрольна та експериментальна. Експериментальну групу вибірки склали студенти Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка та Херсонського національного університету (92 особи), контрольну – студенти Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка та Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини (90 осіб). Вирівнювання контрольної та експериментальної груп було здійснено за такими факторами, що могли б суттєво вплинути на результати дослідження: 1) вік досліджуваних (всі респонденти на початок дослідження мали вік 17-22 роки і належали до старшого юнацького віку); 2) відсутність попереднього досвіду навчання у ЗВО (всі учасники дослідження не мали попереднього досвіду педагогічної діяльності, не мали здобутого раніше освітнього рівня за будь-якою спеціальністю); 3) попередня екологічна та біологічна підготовка (всі респонденти здійснили вступ на спеціальність 6.040102 Біологія* на базі повної загальної середньої освіти за результатами зовнішнього незалежного оцінювання, що засвідчило достатній рівень загальношкільної підготовки з курсу

біології та екології для оволодіння бакалаврським рівнем освіти); 4) розподіл респондентів за статтю (співвідношення статей у контрольній та експериментальній вибірках приблизно однакове, переважали за кількістю дівчата (76% та 74% відповідно).

В експериментальній групі було уведено експериментальні фактори впливу: професійна підготовка здійснювалась відповідно до запропонованої педагогічної системи із застосуванням розробленого організаційно-методичного забезпечення. Власне педагогічний експеримент, що здійснювався у ході нашого дослідження, за своєю сутністю можна вважати багатофакторним, адже досліджуваний феномен зазнавав одночасного впливу комплексу виділених умов, що були пов'язані з різними компонентами експериментальної педагогічної системи. Проте ці фактори впливу були органічно пов'язані з освітнім середовищем, між собою і становили цілісну експериментальну систему. У контрольній групі освітній процес професійної підготовки змін не зазнав. Це дало можливість порівняти кінцеві характеристики сформованості фахової компетентності ЗРПССР.

У ході контролюючої стадії практичного етапу дослідження було здійснено вихідну діагностику розвитку фахової компетентності ЗРПССР та її компонентів, перевірка достовірності результатів експериментального дослідження здійснено за допомогою порівняння контрольної та експериментальної груп із застосуванням непараметричних методів порівняння результатів дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коренева І.М. Система підготовки майбутніх учителів біології до реалізації функцій освіти для сталого розвитку: монографія. Суми, Вінниченко М. Д., 2019. 526 с.
2. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.